

Posudek na český překlad knihy Steve Jobs od Waltera Isaacsona

Základní fakta: Originál knihy je vybaven obsáhlým rejstříkem (15 % elektronické knihy), v „Poznámkách“ jsou ke každé kapitole podrobně uvedeny všechny zdroje, převážně rozhovory s různými zúčastněnými osobami. Ve vydání z roku 2013 je doplněný „Epilog“ o posledních dnech Jobsova života a o jeho pohřbu. Žádná z této části se nevyskytuje v českém vydání, které mám k dispozici a o němž mě pan nakladatel ujistil, že je to dotisk, čerstvě přivezený z tiskárny; údajně v něm bylo provedeno dvě stě oprav.

Také mě zarazilo, že české vydání má 41 kapitol a anglický originál 42. Při podrobnějším pátrání jsem zjistil, že celá kapitola o Jobsově svatbě, v originálu Family Man, byla v českém překladu spojena s předchozí kapitolou Správný chlapík. Konec konců českému čtenáři to může být jedno, ovšem třeba ho zarazí proč tato kapitola v knize je dvakrát delší než ostatní. Pak mě ovšem napadlo, že zmíněné kapitoly se nacházejí v polovině tohoto mohutného svazku a nějakým záhadným způsobem k tomuto řešení došlo při spojování díla dvou různých překladatelek.

Mám-li zhodnotit překlad, musím konstatovat, že Dana Šimonová a Bronislava Bartoňová překládaly nejspíš ve velké časové tísní. Kromě toho bych si dovolil tvrdit, že nemají příliš velkou překladatelskou praxi a že asi ani nebyl čas na nějakou koordinaci dohodnutých postupů. Takže někde překládají názvy slavných anglických písní do češtiny bez uvedení originálu a už tak značně nepřehlednou počítačovou terminologii někde překládají českými výrazy a jinde ponechávají výrazy anglické. Někdy je takový český překlad odborné terminologie úplně mimo. Za chvíli uvedu příklady.

Svoji zprávu bych rozdělil na dvě části, na posouzení správnosti překladu obecně a na posouzení správnosti překladu odborné terminologie. Dovoluji si z časových důvodů vynechat vyšnutí z vazby, neshodu mezi podmětem a přísudkem, a další gramatické hrůzy (pouze jako ilustraci: „hovořil o Jobsově názorech“; „byla přijata ke studiu začínající v roce 1996“; „tmavý průmyslový vzhled přestal Sony upřednostňovat v době, kdy začala navštěvovat každoroční designovou konferenci“; „vedlo k nejosluňující průmyslovědesignové spolupráci jejich éry“); takových příkladů bych mohl uvést desítky a desítky. Nejprve tedy překladatelské nepřesnosti a omyly obecně. Budu citovat z nejnovějšího dotisku knihy.

Příklad za všechny: „Otec z mého kolejního fondu zaplatil padesát dolarů za starý Ford... několik týdnů na něm pracoval a prodal ho za dvě stě padesát dolarů, pokud nemluvíme o daních.“ (str. 25) Správný překlad by měl být: „Otec na moje vysokoškolské vzdělání našetřil tak, že koupil za padesát dolarů starý Ford... několik týdnů na něm pracoval a prodal ho za dvě stě padesát dolarů; ovšem výdělek v daňovém přiznání neuváděl.“

Jobsův otec sloužil u pobřežní stráže jako mechanik na lodi. Jobs objevil fotografii: „Byl ve strojírně, košili měl svlečenou a vypadal jako James Dean.“ (str. 25) Na lodi je to ovšem strojovna.

A tak můžeme postupovat stránku po stránce:

„Bylo to šťastné manželství... kdy je po čtyřiceti letech rozloučila smrt.“ Správně: rozdělila. (str. 19)

„Paul byl pod svým svalnatým zevnějškem jemný a klidný člověk.“ Správně: buď ošlehaným, nebo koženým, nebo rezervovaným (leathery). (str. 19)

„Utekl ze střední školy...“ Správně. „Nechal střední školy...“ (str. 19)

„Nakonec z práce odešel a věnoval se naplno prodeji aut.“ Přehlédnuto: ojetých aut. (str. 20)

„Paul získal práci u jedné finanční společnosti. Vyměňoval zámky aut, jejichž vlastníci neplatili...“ Správně: Paklíčem otevíral zámky... (str. 20)

U životopisu Jandaliho, Jobsova biologického otce, se v překladu zcela ztratila věta o matce. Otec „kontroloval“ ceny pšenice v kraji. A Jandali „odjel na magisterské studium na Wisconsinskou univerzitu. Později tam začal pracovat jako odborný asistent v oboru politických věd.“ Překladatelka má zřejmě lepší informace než autor sám, protože ten tvrdí, že si tam Jandali dělal doktorát z politických věd. (str.21)

Ani biologická matka nepřišla zkrátka. Té otec zase vyhrožoval, že ji „úplně vydědí“, zatímco podle originálu jí vyhrožoval, že ji zavrhne, případně že s ní přeruší všechny styky. (str. 21)

V popisu domu, jehož architekt se inspiroval vlivem slavného Franka Lloyda Wrighta, překladatelka tvrdí, že dům měl kromě skleněných stěn od země ke stropu také „viditelnou konstrukci z klád a trámů“. Ty „klády“ byly ve skutečnosti opěrné dřevěné sloupy. (str. 26) Na téže stránce se objevuje „agent s nemovitostmi“, což byl pravděpodobně realitní makléř. A také stylisticky neodolatelná konstrukce: „Miluju, když můžete vytvořit opravdu hezký design...“

Jistý inženýr stavěl „špionážní letecké kamery U-2“ (str. 27), což byly nepochybně kamery pro špionážní letadlo U-2.

Další podnik vyráběl „řiditelné podmořské balistické rakety“ (str.28); „řiditelné“ v originálu není, jinak se pochopitelně jednalo o balistické mezikontinentální rakety do ponorek. O kousek dál se v další továrně vyráběly „trubky a elektrické transformátory pro raketové systémy“. Zvláštní kombinace, pokud si neuvědomíte, že „tubes“ jsou také elektronky. (str. 28).

Bezprostředně následuje velmi působivá věta: „Měli jsme armádní společnosti takřka na zahradě,“ povídal Jobs. Zní to samozřejmě mnohem zajímavěji než originál, kde se píše, že „Všude kolem nás zbrojařské podniky vyvíjely nejvyspělejší techniku.“

A hned o odstavci níž se můžeme dočíst, že „Děkan technické katedry Stanfordské univerzity...“ Prostě v Americe už tenkrát měli i děkany kateder. Ale možná to spíš je „děkan technické fakulty“, nebo „proděkan pro technický rozvoj“ a ta univerzita je prosím Stanfordova.

A ještě na téže stránce: „Nejdůležitější technologií, díky níž celý okres zažíval konjunkturu, byly samozřejmě polovodiče.“ Nebudu se ani zabývat slovem „technologie“, jehož chybným užíváním se kniha jen hemží (pod vlivem angličtiny nerozlišuje už ani v češtině mezi technikou a technologií naprostá většina lidí), ale proč „okres“, když v originálu je „oblast“ (region)?

Když už jsem zmínil nevhodné používání cizích slov, ocituji několik perel z Úvodu (str. 16 a 17). „Společnosti po celém světě se snaží vytvořit kreativní ekonomiku...“; „Jobs stojí v popředí jako nejvyšší ikona představitivosti“ (ikony baštím za všech okolností, ale nejvyšší ikonu už si ani nedovedu představit); a pak se zde hovoří o „spojení kreativity a technologie“ (zapomeňte na tvořivost a techniku, dneska už nikdo neví, co to je). A když si přečtu, že „Jobs není vždy schopen se kontrolovat“ (str. 23), přestávám se ovládat.

Na str. 29 už je čtenář přímo uváděn v omyl. „Avšak Shockley byl stále výstřednější a opustil svůj projekt silikonových tranzistorů, který vedlo osm jeho inženýrů – hlavně Robert Noyce a Gordon Moore – a rozjel firmu Fairchildovy polovodiče.“ Co na tom, že před „a“ chybí čárka. Ovšem věta podle originálu zní takto: „Avšak Shockley se choval stále nevypočitatelněji a opustil svůj projekt silikonových tranzistorů, což vedlo k tomu, že se osm jeho inženýrů – především Robert Noyce a Gordon Moore – odtrhlo a vytvořilo firmu Fairchildovy polovodiče.“

Tedy tedy pár ukázek k odborným výrazům v textu. Tady se zřejmě překladatelky či redaktorky pokusily konzultovat s odborníky a opravovat svoje původně laické překlady; takže například termín „cloud“ a „cloudové služby“ (str. 635 a 636) se v knize občas vyskytují, protože tento hrůzný odborný termín čeština skutečně používá, ale jinak se objevují „obláčky“, „oblaky“ dokonce „iOblak“; pokud jsou v uvozovkách, dá se to ještě považovat za pokus o humor, ovšem často se obláčky vyskytují i bez uvozovek.

Podobným příznakem je v knize slovo „hub“. Odborníci překládají jako „digitální centrum“, což se v knize objevuje dokonce jako název kapitoly. Ovšem oba odborné recenzenty, které jsem požádal o spolupráci, zaujala věta „... ale měl se naopak stát digitálním hubem, jež by koordinovalo množství nejrůznějších zařízení od hudebních přehrávačů přes videorekordéry až po kamery.“ Tady by samozřejmě mělo být alespoň „jenž by kooordinoval“, protože takhle je věta naprosto matoucí. A slovo hub se v samotném textu objevuje ještě několikrát, aniž je jeho smysl vysvětlen.

Typické pro způsob práce na tomto překladu jsou uvozovky, často používané, když si překladatelky nevědí rady. Tak se na str. 537 objevuje termín „šuplík na CD“ v uvozovkách, což je překlad zcela věcného CD tray. V češtině se používá „výsuvná mechanika na CD“, i když mně by stačila i zásuvka na CD bez uvozovek. Podobně se tady užívá slovo „kompakt“ jednak pro samotné zařízení, jednak pro „cédéčka“; ovšem čeština pod tímto názvem už léta zná kompaktní fotoaparát.

Tolik tedy sondy dvou zasvěcených odborníků do rozsáhlého textu.

Jiří Hanuš, 15. 5. 2015